

B. A. 6th Semester (General) Examination, 2022 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Course : SEC-IV

Time : 2 Hours

Full Marks : 40

The figures in the margin indicate full marks. Candidates are required to give their answer in their own words as far as practicable.

प्रश्नपत्रेहस्मिन् 'Group-A' and 'Group-B' इति विभागद्वयं वर्तते। प्रथमतः परीक्षार्थिभिः सावधानतया स्वपठित एको विभागो निश्चयतः, ततश्च यथानिर्देशं प्रश्नाः समाधेयाः।

এই প্রশ্নপত্রে Group-A এবং Group-B এই দুটি বিভাগ বর্তমান। পরীক্ষার্থীরা উল্লিখিত দুটি বিভাগের মধ্যে তাদের পঠিত একটি বিভাগ থেকে প্রশ্নগুলির উত্তর দাও।

Group-A

(Vedic Literature)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु प्रश्नपङ्क्तस्य उत्तरं लेख्यम्। तेषु द्वयोः संस्कृतभाषया उत्तरमवश्यमेव लेखनीयम्।

2×5=10

(निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে ছয়টি প্রশ্নের উত্তর দাও। তার মধ্যে দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় লেখ।)

- a) स्वपाठ्यान्तर्गतस्य अग्निसूक्तस्य देवता कः? तस्य ऋषिः कः?
निजेर पाठ्यान्तर्गत अग्निसूक्तेर देवता ओ ऋषि के?
- b) स बोधि सुरिर्मघवा वसूपते वसुदावन् इत्यत्र मघवा वसुदावन् चेति पदयोः अर्थः कः?
'स बोधि सुरिर्मघवा वसूपते वसुदावन्'—एथाने उल्लिखित 'मघवा' ओ 'वसुदावन्' पदेर अर्थ कि?
- c) सजनीयसूक्तं किम्?
सजनीयसूक्त कि?
- d) 'अपां नेता' कः?
'अपां नेता' के?
- e) धर्मनिरपेक्षसूक्तं किम्?
'धर्मनिरपेक्ष सूक्त' बलते कि बोवा?
- f) देवीसूक्तस्य विनियोगः कः?
देवीसूक्तेर विनियोग कि?

B.A. (S-VI)/G/2022/Course:SEC-IV (Sanskrit)

g) ঈশোপনিষদ্ কথং মন্ত্রোপনিষদ্ ইত্যুচ্যতে?

ঈশোপনিষদকে কেন মন্ত্রোপনিষद् বলা হয়?

h) ঈশোপনিষদি আন্নাতা অবিদ্যা কা?

ঈশোপনিষদ্—এ আন্নাত অবিদ্যা কি?

2. অধোলিখিতেষু প্রশ্নেষু কয়োশ্চিদ্ দ্বয়োঃ প্রশ্নয়োঃ উত্তরং সংস্কৃতভাষয়া লেখ্যম্।
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যেকোন দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।

2×5=10

a) নিম্নোক্তঃ মন্ত্রোহয়ং সপ্রসঙ্গং ব্যাখ্যায়তাম্—

নিম্নোক্ত মন্ত্রটি সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করো—

ইমাং মে অগ্নে সমিধমিমামুপসদং বনেঃ।

ইমা উ যু শ্ৰধী গিরঃ।।

b) নিম্নোক্তঃ মন্ত্রোহয়ং সপ্রসঙ্গং ব্যাখ্যায়তাম্—

নিম্নোক্ত মন্ত্রটি সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা করো—

দ্যাবা চিদস্মৈ পৃথিবী নমেতে শুভ্রাচ্চিদস্য পর্বতা ভয়ন্তে।

য সোমপা নিচিতো বজ্রবাহুর্যো বজ্রহস্তঃ স জনাস ইন্দ্রঃ।

c) তেন ত্যক্তেন ভুঞ্জীথাঃ মা গৃধঃ কস্যস্বিদ্ ধনম্ ইত্যস্য তাত্পর্য্যং কিম্?

‘তেন ত্যক্তেন ভুঞ্জীথাঃ মা গৃধঃ কস্যস্বিদ্ ধনম্’—মন্ত্রাংশটির তাত্পর্য্য কি?

d) অশ্কের্মা দীব্যঃ কৃষিমিত্ কৃষস্ব রিভে রমস্ব বহু মন্যমানঃ ইত্যস্য তাত্পর্য্যং কিম্?

অশ্কের্মা দীব্যঃ কৃষিমিত্ কৃষস্ব রিভে রমস্ব বহু মন্যমানঃ’—মন্ত্রাংশটির তাত্পর্য্য কি?

3. অধোলিখিতেষু প্রশ্নেষু কয়োশ্চিদ্ দ্বয়োঃ প্রশ্নয়োঃ উত্তরং সংস্কৃত ভাষয়া লেখ্যম্।
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে যেকোন দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।

10×2=20

a) দেবীসূক্তং কথং দার্শনিকসূক্তরূপেণ উচ্যতে?

দেবীসূক্তকে দার্শনিকসূক্ত বলা হয় কেন?

b) অক্ষসূক্তানুসারং কিতবস্য দুর্দশা বর্ণনীয়া।

অক্ষসূক্ত অনুসারে কিতবের দুর্দশা বর্ণনা করো।

c) স্বপাঠ্যাস্তগর্তে ইন্দ্রসূক্তে আন্নাতম্ ইন্দ্রমাহাত্ম্যম্ আলোচ্যতাম্।

নিজের পাঠ্যাস্তগর্তে অগ্নিসূক্তে আন্নাত ইন্দ্রমাহাত্ম্য আলোচনা করো।

- b) ङ्शोपनिषदि आम्नातम् आम्नः स्वरूपम् आलोच्यताम्।
ङ्शोपनिषदे वर्णित आम्नार स्वरूप आलोचना करो।

Group-B
(Moral Values in Sanskrit Literature)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यचित् प्रश्नपञ्चकस्य उत्तरं लेख्यम्। तेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरम् अवश्यमेव संस्कृतभाषया लेख्यम्। 2×5=10
(निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে যেকোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর লিখতে হবে।। তার মধ্যে যেকোন দুটি প্রশ্নের উত্তর অবশ্যই সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।)
- a) 'दानवीर कर्णः' इति रूपकांशस्य उत्सः कः?
'दानवीरः कर्णः'—एइ रूपकांशेः उत्स किः?
- b) महत्तारां भिक्षां याचे इति कः कदा उक्त्वान्?
'महत्तारां भिक्षां याचे'—कथाटि के कखन बलेखिलो?
- c) शल्य कः?
शल्य के?
- d) धिग्! दत्तस्य न प्रतिगृह्णामि इति कः कस्मै उक्त्वान्?
'धिग्! दत्तस्य न प्रतिगृह्णामि'—कथाटि के काके बलेखिलो?
- e) शशकसिंहकथायां वर्णितः भासुरकः कः?
शशकसिंहकथाय वर्णित भासुरक के?
- f) तत् क्रियताम् अस्माभिः सह समयधर्मः इत्यस्य वक्ता कः?
'तत् क्रियताम् अस्माभिः सह समयधर्मः'—उक्तिटिः वक्ता के?
- g) प्रजानां पालनं शस्यं स्वर्गकोषस्य वर्धनम् इत्यस्य अर्थः कः?
'प्रजानां पालनं शस्यं स्वर्गकोषस्य वर्धनम्' उक्तिटिः अर्थ किः?
- h) शशकसिंहकथायाः उत्सः कः? कीदृशः ग्रहोऽसौ?
शशकसिंहकथार उत्स किः? सेटि कीदृश ग्रहः?
2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं संस्कृतभाषया लेख्यम्। 5×2=10
निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে যেকোন দুটি প্রশ্নের উত্তর সংস্কৃত ভাষায় লিখতে হবে।
- a) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम्—'हतेषु देहेषु गुणा धरन्ते।'
प्रसङ्ग उल्लेख करे व्याख्या करो—'हतेषु देहेषु गुणा धरन्ते'।

B.A. (S-VI)/G/2022/Course:SEC-IV (Sanskrit)

b) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम्—हृत्तुङ्गं दन्तुङ्गं तथैव तिष्ठति।

प्रसङ्गं उल्लेखं करे व्याख्या करो—‘हृत्तुङ्गं दन्तुङ्गं तथैव तिष्ठति’।

c) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम्

प्रसङ्गं उल्लेखं करे व्याख्या करो—

यथा गौर्दुह्यते काले पाल्यते च तथा प्रजाः।

सिध्यते चीयते चैव लता पुष्पफलप्रदाः।।

d) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम्—

प्रसङ्गं उल्लेखं करे व्याख्या करो—

न गजानां सहस्रेण न च लक्ष्णेण बाजिनाम्।

यत् कृतं साध्यते राज्ञां दुर्गेणैकेन सिध्यति।।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लेख्यम्।

10×2=20

निम्नलिखित प्रश्नগুলির মধ্যে যেকোন দুটি প্রশ্নের উত্তর লিখতে হবে।

a) ‘दानवीरः कर्णः’ इति रूपकांशस्य विषयम् उल्लिख्य तस्य नामकरणस्य तात्पर्यम् आलोच्यताम्।

‘दानवीरः कर्णः’ रूपकांशस्य विषयवस्तु उल्लेखं करे उक्त नामकरणस्य तात्पर्यं आलोचना करो।

b) ‘दानवीरः कर्णः’ इति रूपकांशे स्थितस्य इन्द्रस्य चरित्रम् आलोच्यताम्।

‘दानवीरः कर्णः’ रूपकांशे वर्तमान इन्द्रस्य चरित्रं आलोचना करो।

c) शशकसिंहकथायाः अस्माभिः कीदृशी शिक्षा लभ्यते कथाविषयवर्णनापूर्वकम् आलोच्यताम्।

शशकसिंहकथा থেকে আমরা কি শিক্ষা লাভ করি কথাবিষয় বর্ণনা পূর্বক আलोচনা करो।

d) शशकसिंहकथायाः वर्णितं शशकचरित्रम् आलोच्यताम्।

শশকসিंहকথায় বর্ণিত শশকের চরিত্র আलोচনা करो।
